Research Intelligence

ห่วงโซ่อุปทานโลก ท่ามกลางความตึงเครียดทางการค้า และผลกระทบต่ออาเซียน

ธันวาคม 2567 วิจัยกรุงศรี

krungsri Research

เครือ MUFG หนึ่งใน สถาบันการเงินที่ใหญ่ที่สุดของโลก

สารบัญ

บทนำ	3
พัฒนาการด้านการค้าในอาเซียน	4
พัฒนาการด้านการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศในอาเซียน	10
จุดแข็งของอาเซียนที่ทำให้เป็นจุดหมายที่น่าสนใจสำหรับนักลงทุน และความท้าทาย	13
มุมมองวิจัยกรุงศรี	19
แหล่งอ้างอิง	20

Subscribe Us

สมัครสมาชิกวิจัยกรุงศรี...

krungsri.research@krungsri.com

คำสงวนสิทธิ์

เนื้อหาและข้อมูลใดๆ ทั้งหมดที่ปรากฏในรายงานฉบับนี้ หากมิได้ระบุไว้เป็นอย่างอื่น ถือเป็นลิขสิทธิ์ของวิจัยกรุงศรี ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการใดๆ เกี่ยวข้องกับเนื้อหา อาทิ นำ หรือดัดแปลงแก่บุคคลอื่นโดยมิได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากวิจัยกรุงศรี รายงานฉบับนี้จัดทำขึ้นโดยอาศัยข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อหรือควรเชื่อว่ามีความน่าเชื่อถือ อย่างไรก็ตาม วิจัยกรุงศรีไม่อาจรับรองความครบถ้วนสมบูรณ์หรือความถูกต้องของข้อมูลดังกล่าว อีกทั้งไม่รับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งทางตรงหรือทางอ้อมจากการใช้รายงานฉบับนี้หรือเนื้อหาในรายงานฉบับนี้ ข้อมูล ความคิดเห็น และการประมาณการที่ปรากฏในรายงานนี้ถือเป็นความคิดเห็นของวิจัยกรุงศรี ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) และบริษัทในเครือ ความคิดเห็นในรายงานฉบับนี้เป็นไปตามสถานการณ์ปัจจุบัน ณ วันที่มีการเผยแพร่รายงาน วิจัยกรุงศรีขอสงวนสิทธิ์ในการเปลี่ยนแปลงโดยมิต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า

บทนำ

ความตึงเครียดทางการค้าและมาตรการกีดกันทางการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีนส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในห่วงโซ่อุปทานทั่วโลก (Global Supply Chains) และในพลวัตการค้าระหว่างประเทศ หนึ่งในกลยุทธ์สำคัญสำหรับผู้ผลิตที่ใช้ลดความเสี่ยงคือแนวทาง "China+1" กล่าวคือ ผู้ประกอบการต่างมุ่งกระจายฐานการผลิตไปยังประเทศอื่นๆ เพื่อลดการพึ่งพาจีนเพียงแห่งเดียว ซึ่งภูมิภาคอาเซียนจัดเป็นหนึ่งในหมุดหมายสำคัญของนักลงทุนที่ย้ายฐานการผลิตมา นับเป็นโอกาสสำคัญสำหรับทุกประเทศที่อยากดึงดูดการลงทุนเข้ามาในประเทศของตน

งานศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์พัฒนาการด้านการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) หลังจากความตึงเครียดทางการค้าระหว่างสหรัฐฯ-จีนเพิ่มสูงขึ้น รวมถึงจุดแข็งและความท้าทายด้านการค้าการลงทุนของทั้งภูมิภาคอาเซียนและแต่ละประเทศในภูมิภาค โดยบทความนี้จะมุ่งเน้นไปที่ประเทศอินโดนีเซีย ไทย เวียดนาม และมาเลเซีย ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ไม่เพียงแค่จากจีนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงสหรัฐฯ และประเทศอื่นๆ ที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจโลกอีกด้วย

กฤตพร ศิริใจชิงกุล

นักเศรษฐศาสตร์

krittabhorn.sirichaichingkun@krungsri.com

+662 296 2968

วนิชา ดิเรกอุดมศักดิ์

นักเศรษฐศาสตร์อาวุโส

wanicha.direkudomsak@krungsri.com

+662 296 4734

พัฒนาการด้านการค้าในอาเซียน

ในช่วงที่ผ่านมา รูปแบบการค้าและการลงทุนของโลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยยะ สาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งมาจากสงครามการค้าสหรัฐฯ-จีนและการระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานการผลิตทั้งโลกและพัฒนาการทางด้านการค้าของอาเซียนอย่างชัดเจน

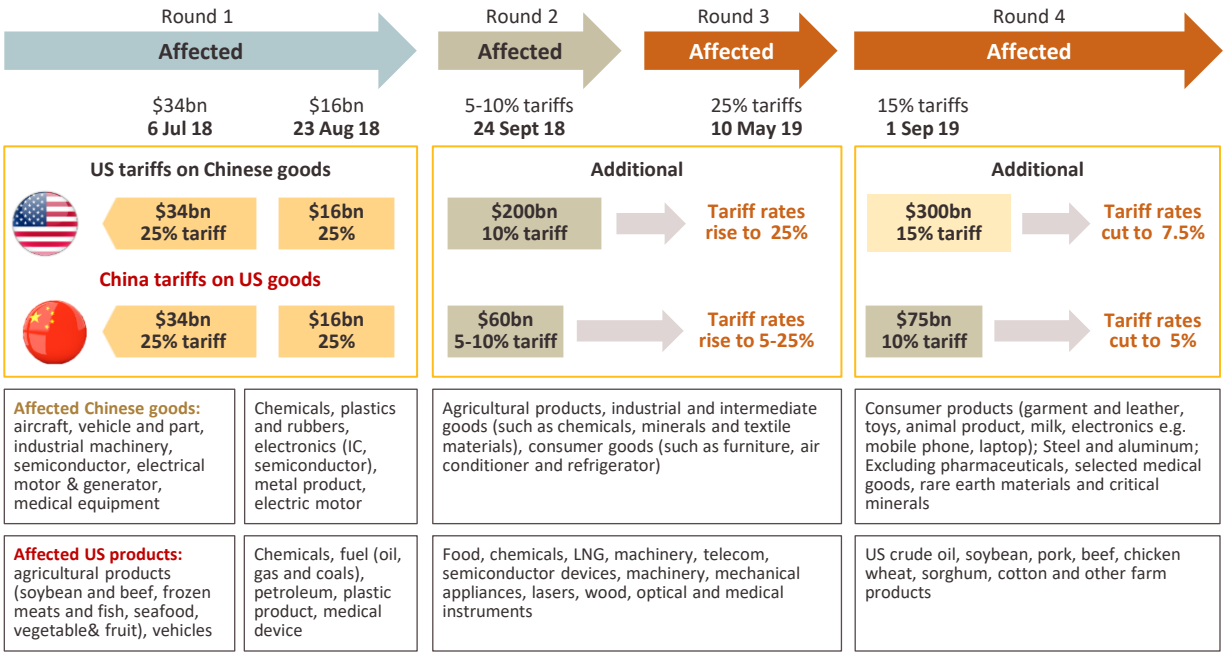
ภูมิหลังความตึงเครียดทางการค้าสหรัฐฯ-จีน

ความตึงเครียดทางการค้าระหว่างสองประเทศเริ่มต้นในปี 2561 และมีแนวโน้มดำเนินต่อไป

ที่ผ่านมา สหรัฐฯ พยายามลดการพึ่งพาการนำเข้าจากจีนเพื่อลดการขาดดุลการค้ากับจีนมาโดยตลอด จนในปี 2561 ประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ได้กำหนดอัตราภาษีศุลกากรมาตรา 301 สำหรับสินค้านำเข้าจากจีนมูลค่า 50 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งต่อมาเพิ่มขึ้นเป็นมากกว่า 550 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ทำให้จีนตอบโต้ด้วยการกำหนดอัตราภาษีศุลกากรสำหรับสินค้านำเข้าจากสหรัฐฯ ส่งผลให้เกิด “สงครามการค้า” เต็มรูปแบบที่ส่งผลต่อห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) ทั่วโลก แต่ต่อมาเพื่อบรรเทาความตึงเครียด ทั้งสองประเทศได้เจรจาข้อตกลงการค้าระยะแรกในเดือนธันวาคม 2562 โดยสหรัฐฯ ยอมลดอัตราภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าจีนมูลค่า 300 พันล้านดอลลาร์จาก 15% เป็น 7.5% ขณะที่จีนลดอัตราภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าสหรัฐฯ มูลค่า 75 พันล้านดอลลาร์ จาก 10% เป็น 5% (ภาพที่ 1) อย่างไรก็ดี ความตึงเครียดทางการค้าระหว่างสองประเทศยังดำเนินต่อไป โดยในเดือนพฤษภาคม 2566 ประธานาธิบดีโจ ไบเดน ของสหรัฐฯ ได้ประกาศเพิ่มอัตราภาษีศุลกากรสำหรับสินค้านำเข้าจากจีนอีกครั้ง โดยเพิ่มเป็นอัตรา 25-100% สำหรับสินค้าจีนหลายหมวด เช่น เซมิคอนดักเตอร์ ยานยนต์ไฟฟ้า โซลาร์เซลล์ เป็นต้น โดยมีมูลค่ารวมราว 18 พันล้านดอลลาร์ หรือครอบคลุม 4% ของมูลค่าการนำเข้าจากจีน ซึ่งมีผลตั้งแต่ปี 2567-2569

ภาพที่ 1

การเก็บภาษีศุลกากรสำหรับสินค้านำเข้าของจีนและสหรัฐฯ

Source: USTR, FMPRC, MOFCOM, EU, CNBC, Nikkei Asian Review, The Japan Times, Reuters, Bloomberg, Krungsri Research

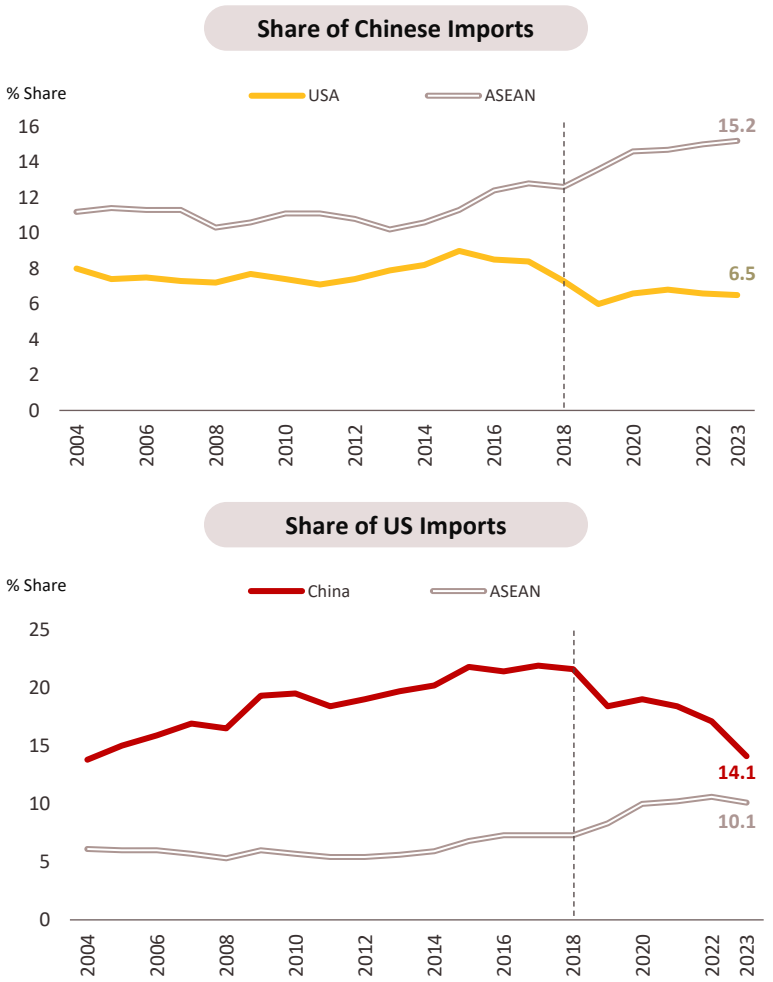
ความตึงเครียดทางการค้าและความเปลี่ยนแปลงในการนำเข้าของสหรัฐฯ และจีน

แม้ว่าสงครามการค้าระหว่างสหรัฐฯ และจีนได้สร้างผลกระทบเชิงลบทางการค้าระหว่างทั้งสองประเทศ แต่ทำให้อาเซียนเป็นผู้ได้ประโยชน์ในการส่งออกสินค้าไปยังสองตลาดเพิ่มขึ้น

สงครามการค้าระหว่างสหรัฐฯ-จีนได้ส่งผลให้การค้าของอาเซียนกับทั้งสองประเทศเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ โดยสัดส่วนการนำเข้าของสหรัฐฯ จากจีนลดลงอย่างมาก รวมถึงจีนก็นำเข้าจากสหรัฐฯ ลดลงเช่นกัน ขณะที่จีนและสหรัฐฯ มีสัดส่วนการนำเข้าจากอาเซียนเพิ่มขึ้น (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2

การนำเข้าของจีนและสหรัฐ และสัดส่วนประเทศคู่ค้าของอาเซียน

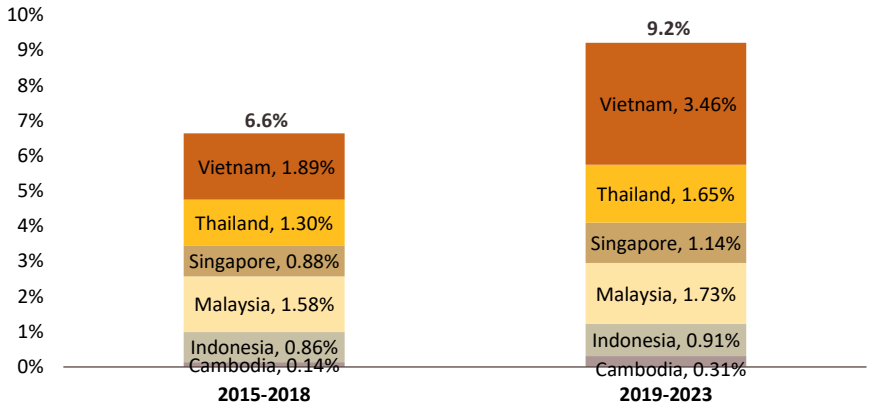

Source: IMF, CEIC, Krungsri Research

ในเวลาเดียวกัน สหรัฐฯ มีสัดส่วนการนำเข้าสินค้าจากอาเซียนเพิ่มขึ้น (ภาพที่ 3) โดยเวียดนามสามารถเพิ่มส่วนแบ่งในสินค้านำเข้าของสหรัฐฯ ได้อย่างมากในกลุ่มสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ เสื้อผ้า และเครื่องจักร ในขณะที่ไทยมีความโดดเด่นมากขึ้นในสินค้ากลุ่มอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องจักร (ภาพที่ 4) **นอกจากนี้ หลังเกิดความตึงเครียดทางการค้าระหว่างทั้ง** 2 **ประเทศ จีนได้นำเข้าสินค้าจากอาเซียนเป็นสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน** (ภาพที่ 5-6) โดยเฉพาะการนำเข้าจากเวียดนาม มาเลเซีย และอินโดนีเซียในสินค้ากลุ่มอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า ผลิตภัณฑ์แร่ และโลหะ

ภาพที่ 3

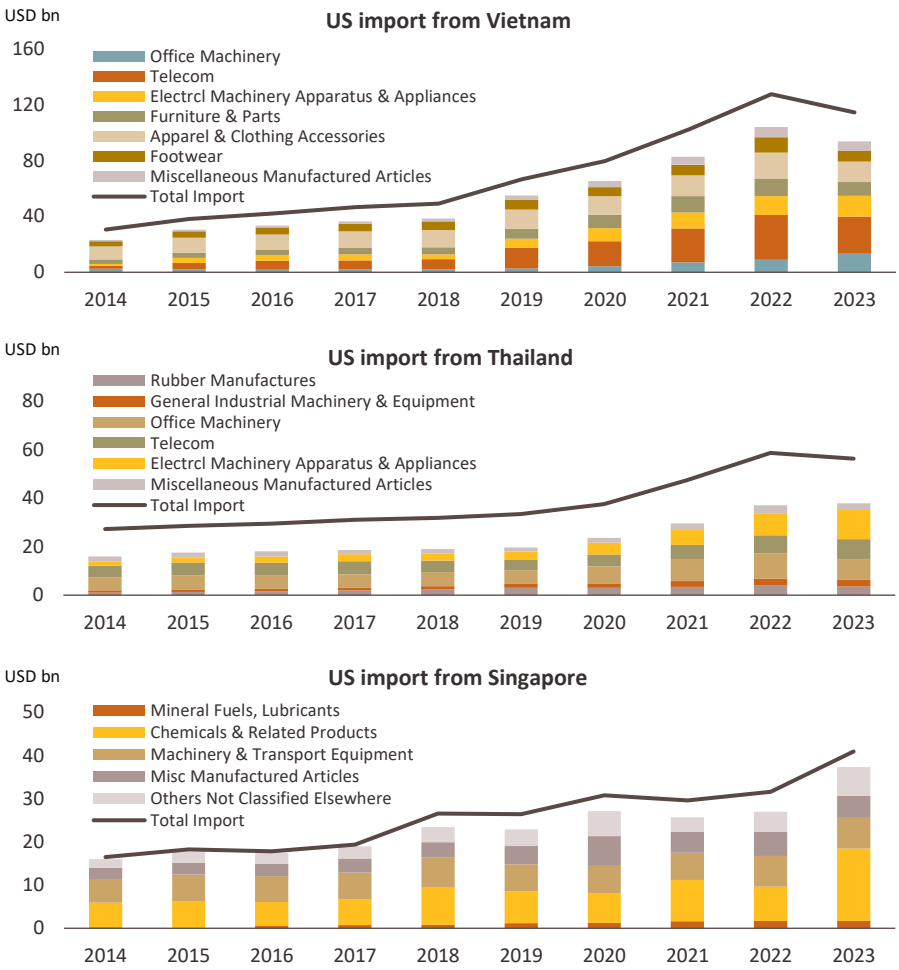
ส่วนแบ่งการนำเข้าสินค้าจากอาเซียนของสหรัฐฯ: เวียดนามมีบทบาทมากขึ้นในการนำเข้าของสหรัฐฯ

Source: CEIC, Krungsri Research

ภาพที่ 4

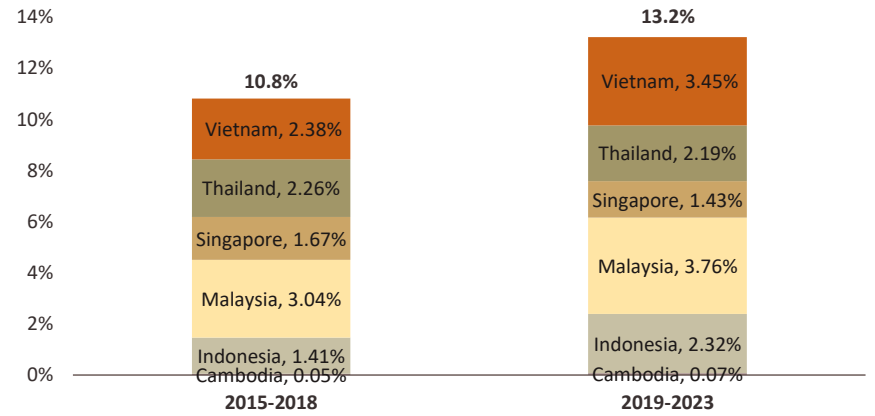
การนำเข้าสินค้าของสหรัฐฯ: สินค้าที่สหรัฐฯ นำเข้าจากอาเซียนเพิ่มขึ้นมีความหลากหลาย

Source: CEIC, Krungsri Research

ภาพที่ 5

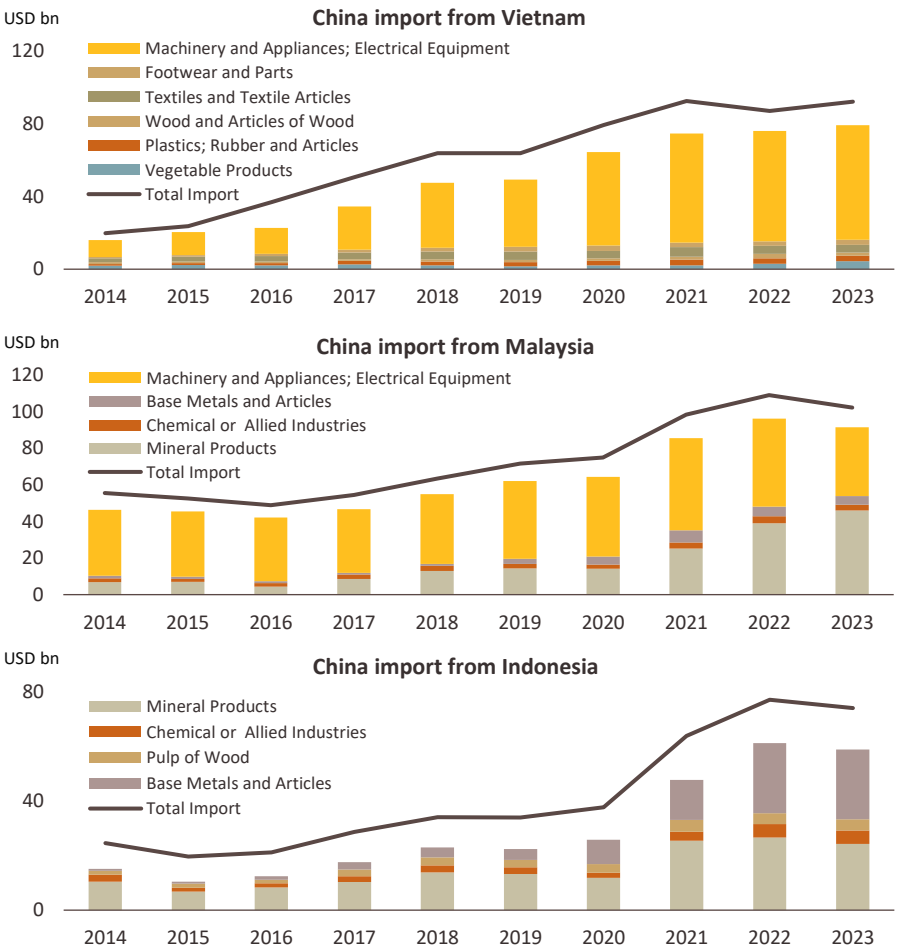
ส่วนแบ่งการนำเข้าสินค้าจากอาเซียนของจีน: จีนนำเข้าสินค้าจากอินโดนีเซีย เวียดนาม และมาเลเซียเพิ่มขึ้น

Source: CEIC, Krungsri Research

ภาพที่ 6

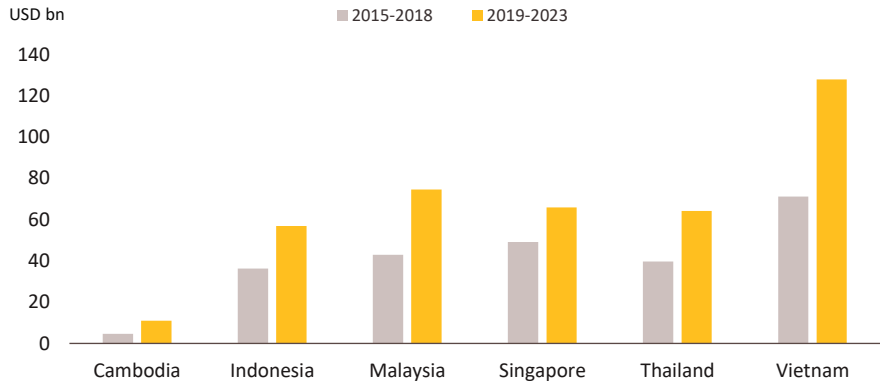
การนำเข้าสินค้าของจีน: สินค้ากลุ่มเครื่องจักรและอุปกรณ์ไฟฟ้า ผลิตภัณฑ์แร่และโลหะเติบโตอย่างก้าวกระโดด

Source: CEIC, Krungsri Research

ภาพที่ 7

การนำเข้าสินค้าจากจีนของอาเซียน: ประเทศในอาเซียนนำเข้าจากจีนเพิ่มขึ้นเช่นกัน

Source: CEIC, Krungsri Research

การที่กลุ่มประเทศอาเซียนได้รับประโยชน์ในการส่งออกที่เพิ่มขึ้นไปยังทั้งสองประเทศนั้น อาจสรุปได้ในเบื้องต้นว่าการเบี่ยงเบนทางการค้า (Trade Diversion) อันเป็นผลมาจากการกำหนดภาษีศุลกากรครั้งนี้ได้ส่งผลให้เส้นทางการนำเข้าของทั้งสหรัฐฯ และจีนเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ ในช่วงเวลาเดียวกัน ภูมิภาคอาเซียนก็นำเข้าสินค้าจากจีนในมูลค่าที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ภาพที่ 7) พร้อมกับส่งออกสินค้าไปยังสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นเช่นกัน **จึงนำไปสู่คำถามว่าการส่งออกของอาเซียนที่เพิ่มขึ้นนั้นสร้างมูลค่าเพิ่มในเศรษฐกิจของตนเองได้มากน้อยเพียงใด**

การเบี่ยงเบนทางการค้า (Trade Diversion)

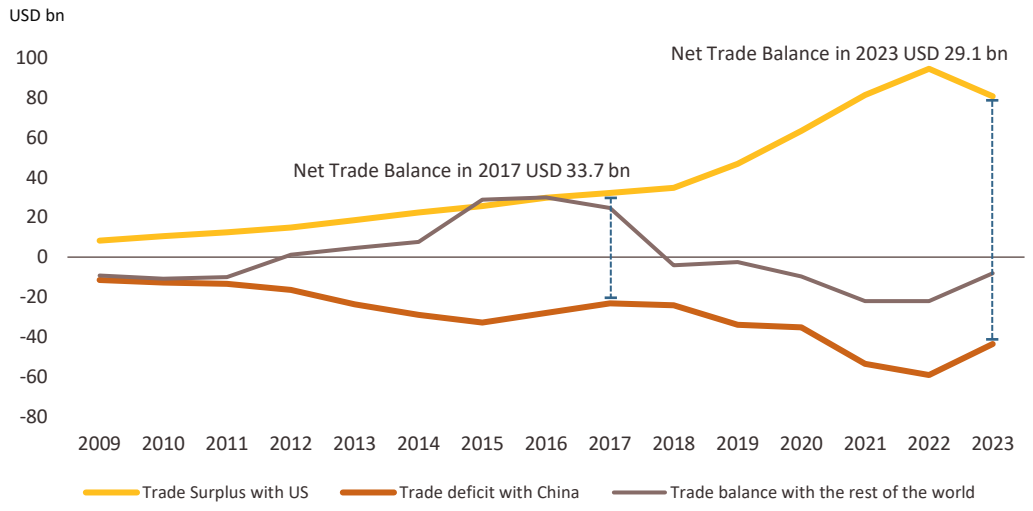
ความตึงเครียดทางการค้าได้นำมาสู่การเบี่ยงเบนทางการค้าของโลก เนื่องจากสหรัฐฯ นำเข้าสินค้าจากประเทศอื่น ๆ ทดแทนการนำเข้าจากประเทศจีน

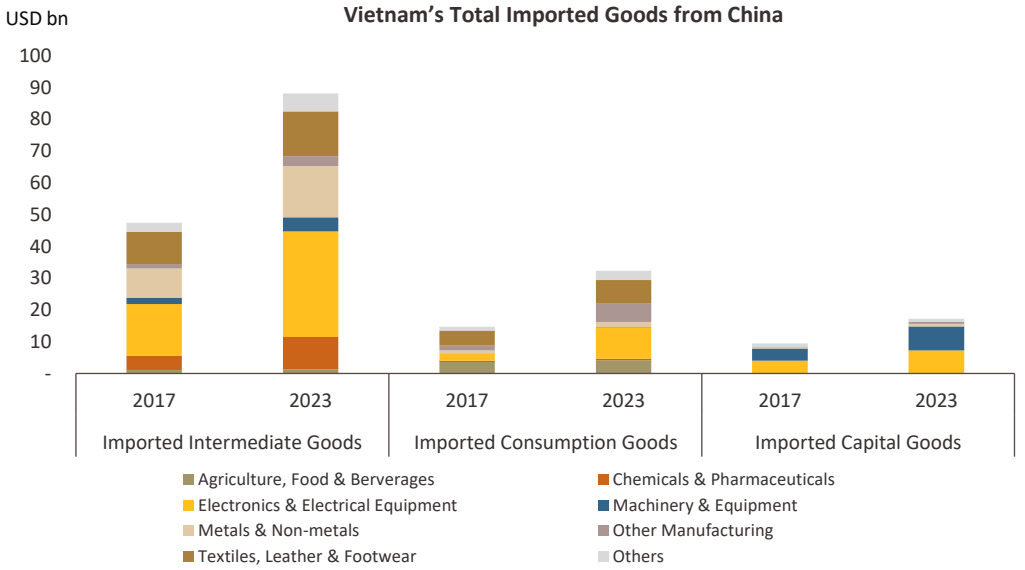
การเบี่ยงเบนทางการค้า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงการนำเข้าสินค้าจากแหล่งที่มีต้นทุนการผลิตต่ำกว่าไปสู่แหล่งที่มีต้นทุนการผลิตสูงกว่า เนื่องจากปัจจัยภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงของภาษีนำเข้าหรือการติดขัดของห่วงโซ่อุปทาน ทำให้การผลิตหรือการส่งออกจากประเทศที่มีประสิทธิภาพมากกว่า (ซึ่งมีต้นทุนตลอดจนราคาขายที่ถูกกว่า) ถูกแทนที่โดยคู่ค้าที่ได้รับสิทธิพิเศษหรือที่ไม่ถูกกีดทางการค้า

ในกรณีนี้ การที่สหรัฐฯ ตั้งกำแพงภาษีต่อสินค้านำเข้าจากจีน จนทำให้สหรัฐฯ นำเข้าสินค้าจากแหล่งอื่นรวมถึงอาเซียนทดแทน สะท้อนถึงรูปแบบการเบี่ยงเบนทางการค้า โดยประเทศที่ได้รับประโยชน์ด้านการส่งออกเด่นชัดที่สุดคือ เวียดนาม ที่สามารถเพิ่มการส่งออกสินค้าขั้นสุดท้ายโดยเฉพาะสินค้ากลุ่มอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า ไปยังสหรัฐฯ และจีนได้เพิ่มขึ้นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม เวียดนามยังคงขาดดุลการค้ากับจีนมากขึ้นเรื่อยๆ (จากภาพที่ 8) สวนทางกับการเกินดุลการค้ากับประเทศอื่นๆ สะท้อนว่าการผลิตเพื่อการส่งออกของเวียดนามอาจพึ่งพาวัตถุดิบและสินค้าขั้นกลางจากจีน ดังนั้น **การส่งออกของเวียดนามไปยังสหรัฐฯ ที่เพิ่มขึ้นส่วนหนึ่งอาจเป็นเพียงการส่งสินค้าจีนผ่านเวียดนามเข้าสู่ตลาดสหรัฐฯ ซึ่งอาจทำให้ประโยชน์ที่มีต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศอยู่ในวงจำกัด** ทั้งนี้ เราไม่อาจสรุปผลได้อย่างแน่ชัดหากไม่พิจารณาพัฒนาการด้านการลงทุนจากต่างชาติ ซึ่งจะช่วยประเมินว่าการลงทุนเหล่านี้ส่งเสริมกำลังการผลิตภาคอุตสาหกรรมในระยะยาวและยกระดับการผลิตในเวียดนามและประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคหรือไม่

ภาพที่ 8

ดุลการค้าระหว่างเวียดนามกับจีนและการเปลี่ยนแปลงของการนำเข้าสินค้าประเภทต่างๆ

*Note: Imported consumption goods includes final goods consumable by households, industries, or the public sector (Mixed-used Goods)

Source: CEIC, Krungsri Research

พัฒนาการด้านการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศในอาเซียน

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา แนวโน้มการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ในอาเซียนได้รับอิทธิพลอย่างมากจากการเปลี่ยนแปลงในกระแสเมกะเทรนด์โลก (Global Megatrends) โดยเฉพาะกระแสโลกาภิวัฒน์ย้อนกลับ (Deglobalization) และความตึงเครียดทางการค้าระหว่างสหรัฐฯ และจีน[1/]

พัฒนาการของ FDI ในอาเซียน: เพิ่มขึ้นต่อเนื่องแม้เศรษฐกิจโลกซบเซา

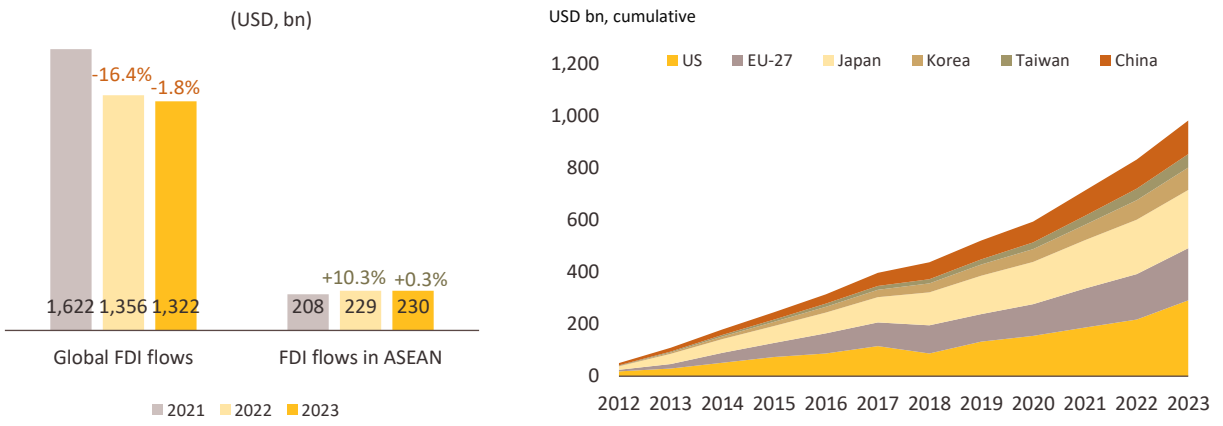
ความตึงเครียดทางการค้าระหว่างสหรัฐฯ กับจีนได้ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะ สหรัฐฯ จีน และญี่ปุ่น ให้ความสนใจลงทุนในภูมิภาคอาเซียนมากขึ้น เนื่องจากต้องการลดความเสี่ยงโดยโยกย้ายการลงทุนออกจากจีน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ได้ช่วยสร้างโอกาสการเติบโตระยะยาวในภูมิภาคอาเซียน

เมื่อมองในภาพรวม ในปี 2566 การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ทั่วโลก ลดลงร้อยละ -2 ซึ่งเป็นการลดลงเป็นปีที่สองติดต่อกัน แต่การลงทุนในอาเซียนกลับเพิ่มขึ้นติดต่อกันเป็นปีที่สาม โดยอาเซียนยังคงเป็นกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่มี FDI ไหลเข้ามามากที่สุด โดยคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 17 ของ FDI ทั่วโลก และสัดส่วนนี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2562 **เมื่อพิจารณากลุ่มประเทศที่เข้ามาลงทุน พบว่า สหรัฐฯ สหภาพยุโรป และญี่ปุ่นมีการลงทุนในอาเซียนสูงสุด (ภาพที่ 9)** และเมื่อมองมิติอุตสาหกรรมพบว่าในปี 2566 ภาคการเงิน (Financial Sector) มีเงินลงทุนไหลเข้ามาสู่อาเซียนสูงสุดถึง 92 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ นำโดยการลงทุนในสิงคโปร์ ตามมาด้วยภาคการผลิต (Manufacturing Sector) ที่มีเงินลงทุนเข้ามาเป็นอันดับสองสูงถึง 50 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

อย่างไรก็ตาม งานศึกษานี้ไม่ได้มุ่งเน้นที่เงินลงทุนที่ไหลเข้าสู่สิงคโปร์และภาคการเงิน เนื่องจากลักษณะของเงินลงทุนมีปัจจัยขับเคลื่อนเฉพาะที่แตกต่างจากประเทศอื่น ๆ ในอาเซียน ในส่วนต่อไปจึงจะมุ่งเน้นวิเคราะห์เงินลงทุนที่ไหลเข้ามาในภาคการผลิตของอาเซียน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจและมีแนวโน้มเติบโตอย่างมาก เนื่องจากเป็นภาคส่วนที่มีการลงทุนใหม่ (Greenfield Investment) ในอาเซียนที่เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 114 ในปี 2566 ขณะที่ในประเทศกำลังพัฒนาโดยรวมเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 74

ภาพที่ 9

FDI ของโลกและอาเซียน และกลุ่มประเทศที่เข้ามาลงทุนในอาเซียน

Source: UNCTAD, ASEANStats, Krungsri Research

1/ กระแสโลกาภิวัฒน์ย้อนกลับ เป็นแนวโน้มของโลกที่เกิดขึ้นในหลายปีที่ผ่านมา โดยประเทศและธุรกิจต่างๆ เริ่มหันมาให้ความสำคัญกับการผลิตภายในประเทศและการกระจายแหล่งวัตถุดิบมากขึ้น เพื่อลดความเสี่ยงจากปัจจัยภายนอก เช่น การกีดกันทางการค้า และผลกระทบจากการระบาดของโรคโควิด-19

FDI ในภาคการผลิตของอาเซียนและความเชื่อมโยงกับภาคการค้า

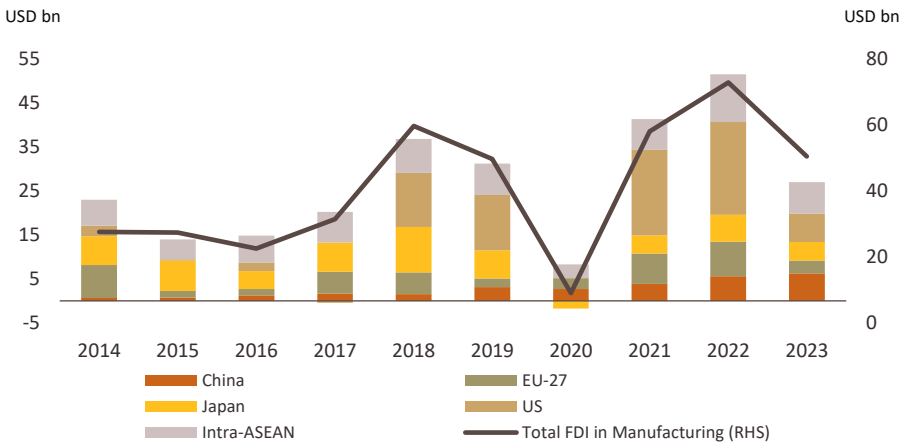
หลายประเทศในอาเซียนมี FDI ในภาคการผลิตที่เพิ่มขึ้น และมีความสัมพันธ์กับการเบี่ยงเบนทางการค้าในช่วงที่ผ่านมา

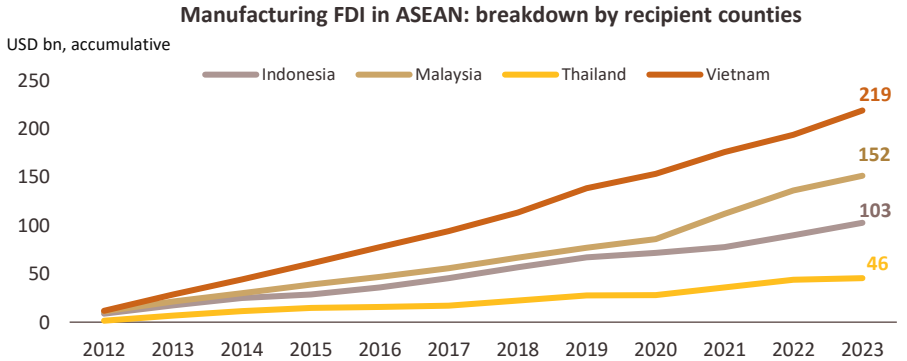
ประเทศในกลุ่มอาเซียนที่โดดเด่นในฐานะผู้รับเงินลงทุนในภาคการผลิต ได้แก่ อินโดนีเซีย เวียดนาม และมาเลเซีย (ภาพที่ 10) โดยใน**เวียดนาม** ภาคการผลิตที่มีการลงทุนที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญอยู่ในอุตสาหกรรมการผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และส่วนประกอบ[2/] ในขณะเดียวกัน **อินโดนีเซียสามารถดึงดูด** FDI **ได้เพิ่มขึ้น** โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมนิกเกิล ซึ่งสำคัญต่อการผลิตแบตเตอรี่ยานยนต์ไฟฟ้า (EV) ที่ตอบรับกับกระแสโลก **นอกจากนี้** FDI **ที่เข้าสู่ประเทศมาเลเซียและไทยก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน** โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมการผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และส่วนประกอบ รวมถึงการลงทุนในอุตสาหกรรม EV สำหรับไทย

ทั้งนี้ FDI **ในอาเซียนเชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงเส้นทางการค้า โดยเฉพาะในภาคการผลิตที่มีความเชื่อมโยงกับการส่งออก** โดยในปี 2565-2566 เวียดนามและอินโดนีเซียได้รับเงินลงทุนเพิ่มขึ้นอย่างมากในภาคการผลิต บ่งชี้ถึงการย้ายที่ตั้งของอุตสาหกรรมที่เคยกระจุกตัวอยู่ในจีน ตัวอย่างเช่น การส่งออกชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ของเวียดนามไปยังสหรัฐฯ ได้เกิดขึ้นควบคู่ไปกับเงินทุนไหลเข้าที่มากขึ้นในภาคส่วนเดียวกัน ซึ่งเสริมบทบาทของเวียดนามในฐานะศูนย์กลางการผลิตสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ในอาเซียน ในทำนองเดียวกัน การส่งออกนิกเกิลของอินโดนีเซียเชื่อมโยงกับการเพิ่มขึ้นของ FDI จากจีนในกระบวนการแปรรูปนิกเกิลเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่จำเป็นสำหรับการผลิตแบตเตอรี่ EV ทั่วโลก

ภาพที่ 10

FDI **ในภาคการผลิตของอาเซียน**: นำโดยสหรัฐฯ และยุโรป ขณะที่จีนเริ่มทวีความสำคัญมากขึ้น

Source: ASEANStats, CEIC, Krungsri Research

2/ อาทิ การลงทุนของบริษัทผู้ผลิตชิ้นส่วนให้กับ Apple การลงทุนของบริษัท Samsung รวมถึงการลงทุนด้านการผลิตเซมิคอนดักเตอร์ของบริษัท Intel

นอกจากนี้ แม้ว่าปัจจุบันประเทศจีนยังมีสัดส่วนการลงทุนในภาคการผลิตของอาเซียนที่น้อยกว่าสหรัฐฯ และสหภาพยุโรป **แต่เราเริ่มเห็นตัวเลขการลงทุนของจีนในอาเซียนมากขึ้นตั้งแต่ปี 2561 ซึ่งเป็นปีที่เริ่มเกิดความตึงเครียดทางการค้าระหว่างสหรัฐฯ-จีนนั่นเอง**

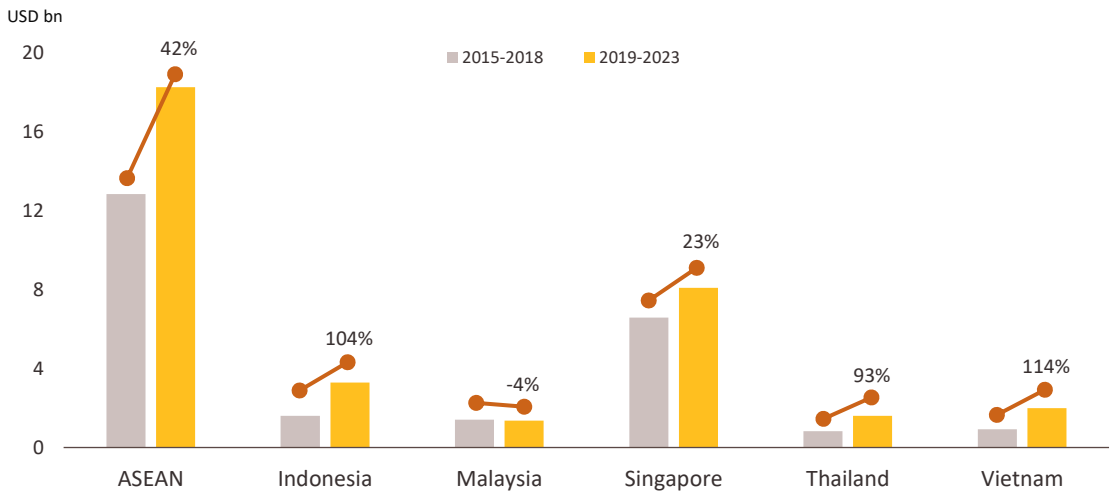
บทบาทของการลงทุนจากจีนในอาเซียน

จีนมีบทบาทในการลงทุนทางตรงในอาเซียนมากขึ้น เนื่องจากต้องการกระจายฐานการผลิต และยังมีศักยภาพให้เข้ามาลงทุนในอาเซียนได้ต่อไป

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากฝั่งของจีน พบว่าตัวเลขการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ (Outward Direct Investment: ODI) **ของจีนในอาเซียนเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะในเวียดนาม อินโดนีเซีย และไทย** แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นของจีนในภูมิภาคนี้ นอกจากนี้ยังพบว่าภาคการผลิตยังคงเป็นภาคส่วนที่ได้รับการลงทุนจากจีนมากที่สุด อย่างไรก็ตาม แม้ว่ามาเลเซียจะได้รับ ODI จากจีนลดลง แต่กลับได้รับการลงทุนโดยตรงจากภายในอาเซียนและสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นอย่างมาก

ภาพที่ 11

การลงทุนทางตรงของจีนในอาเซียน (China Outward Investment): จีนเข้ามาลงทุนในอาเซียนอย่างก้าวกระโดด

Source: CEIC, Krungsri Research

จากข้อมูลข้างต้นมีข้อสังเกตที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้ **ประการแรก** แม้ว่าค่าจ้างและต้นทุนการผลิตในจีนจะเพิ่มขึ้น แต่บริษัทส่วนใหญ่ยังคงรักษากระบวนการผลิตขั้นต้นที่มีมูลค่าสูงไว้ในจีน และย้ายการผลิตสินค้าขั้นปลายไปยังประเทศอื่นแทน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า ที่จีนส่งออกชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และสมาร์ทโฟนไปยังอาเซียนเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะเวียดนาม เพื่อเข้าสู่กระบวนการผลิตขั้นสุดท้ายเพื่อการส่งออก ดังที่ปรากฏในภาพที่ 4 (สินค้าที่เวียดนามส่งออกไปสหรัฐฯ) และภาพที่ 8 (สินค้าที่เวียดนามนำเข้าจากจีน) **ประการที่สอง** แนวโน้มนี้สะท้อนกลยุทธ์ของจีนในการกระจายฐานการผลิตมายังประเทศอาเซียน โดยลดการพึ่งพาการผลิตภายในประเทศเพื่อบรรเทาความเสี่ยงที่เกิดจากความตึงเครียดทางภูมิรัฐศาสตร์ และรักษาตำแหน่งทางการค้าในห่วงโซ่อุปทานโลก **ประการที่สาม** จากภาพที่ 10 (ซ้าย) จะเห็นได้ว่าสัดส่วนของ FDI จากจีนที่เข้ามายังภาคการผลิตของอาเซียนในช่วง 10 ปีที่ผ่านมามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แม้ยังคงอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับสหรัฐฯ สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น อย่างไรก็ดี ภาพที่ 11 สะท้อนให้เห็นถึงการเติบโตต่อเนื่องของการลงทุนจากจีนมายังอาเซียน และคาดว่าแนวโน้มนี้จะดำเนินต่อไปท่ามกลางกระแสย้ายฐานการผลิตจากความตึงเครียดทางการค้าโลกที่น่าจะทวีความเข้มข้นขึ้น ซึ่งสะท้อนถึงศักยภาพในการเติบโตของการลงทุนจากจีนมายังอาเซียนได้อีกในอนาคต

จุดแข็งของอาเซียนที่ทำให้เป็นจุดหมายที่น่าสนใจสำหรับนักลงทุน และความท้าทาย

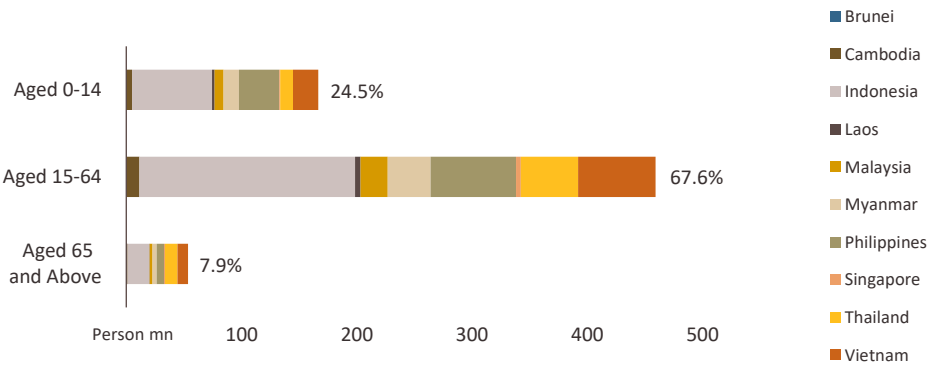
อาเซียนมีจุดเด่นด้านขนาดตลาด โครงสร้างประชากร และนโยบายดึงดูดการลงทุน สำหรับความท้าทาย หลายประเทศในภูมิภาคอาเซียนกำลังปรับตัว เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีสำหรับการลงทุนในอุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับกระแสโลก

สำหรับนักลงทุนแล้ว อาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีความน่าสนใจเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากมีข้อได้เปรียบด้านเศรษฐกิจและสังคมหลายประการที่สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของกระแสเมกะเทรนด์โลกที่สำคัญ[3/] ได้ โดยสามารถสรุปจุดแข็งได้ดังนี้

1. **ตลาดขนาดใหญ่และมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจสูง**: อาเซียนมีประชากรจำนวนมากกว่า 680 ล้านคน โดยประเทศอย่างอินโดนีเซียและเวียดนามมีประชากรอายุเฉลี่ยเพียง 30 และ 32 ปี ตามลำดับ สะท้อนถึงฐานผู้บริโภคขนาดใหญ่ที่มีการขยายตัวของกลุ่มชนชั้นกลางอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ อาเซียนยังที่มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่นๆ อีกด้วย

ภาพที่ 12

ประชากรอาเซียน

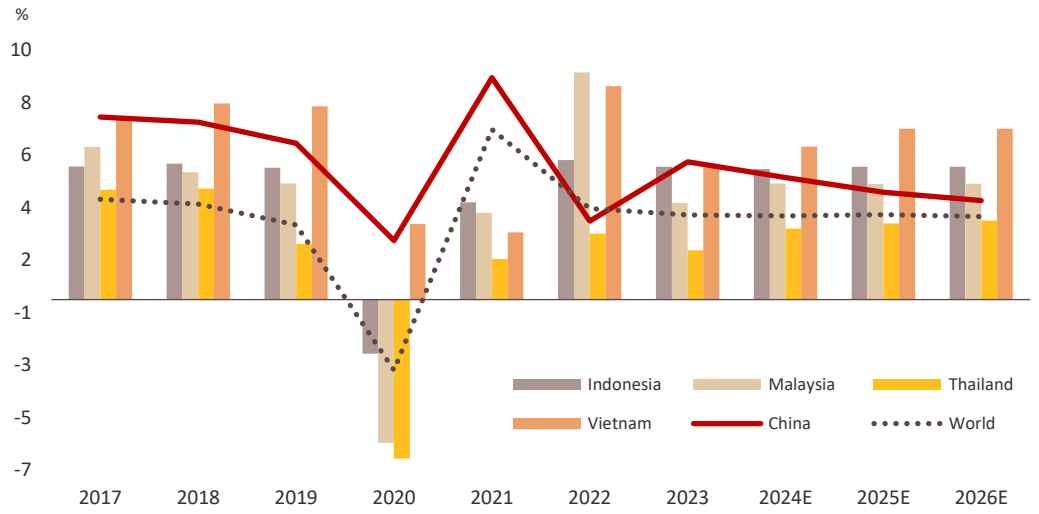

Source: CEIC, Krungsri Research

3/ กระแสเมกะเทรนด์โลก (Global Megatrends) ที่สำคัญ เช่น กระแสโลกาภิวัตน์ย้อนกลับ (Deglobalization) การเปลี่ยนแปลงของขั้วอำนาจทางเศรษฐกิจ (Shifting In Economic Power) สังคมผู้สูงวัย (Demographic Changes) การขยายตัวของเมือง (Urbanization) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี (Technological Advancement) และความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability)

ภาพที่ 13

การเติบโตของ GDP

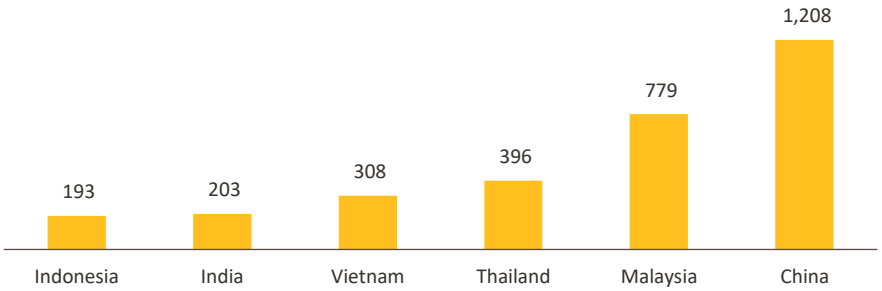

Source: IMF, Krungsri Research

2. **ตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ที่ได้เปรียบ**: อาเซียนได้รับประโยชน์จากการกระจายห่วงโซ่อุปทาน เนื่องจากที่ตั้งอยู่ใกล้ศูนย์กลางการผลิตหลักอย่างจีน ตลอดจนผู้บริโภคในเอเชีย จึงทำให้ภูมิภาคนี้เป็นจุดยุทธศาสตร์ที่ดีสำหรับการย้ายฐานการผลิต **โดยเฉพาะเวียดนามที่มีข้อได้เปรียบในเรื่องลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่ใกล้เคียงกับจีน และเป็นจุดหมายปลายทางสำคัญในการย้ายฐานการผลิตภายใต้กลยุทธ์** “China +1” **ของบริษัทข้ามชาติจำนวนมาก**
3. **แรงงานและทรัพยากรจำนวนมาก**: ด้วยขนาดและอายุเฉลี่ยของประชากรในอาเซียน ทำให้มีแรงงานจำนวนมากในต้นทุนที่แข่งขันได้ จึงเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น (Labor-intensive Industry) โดยเวียดนามและอินโดนีเซียมีข้อได้เปรียบในด้านประชากรวัยทำงานจำนวนมาก และต้นทุนแรงงานที่ยังไม่สูงนัก ส่วนอินโดนีเซียมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะนิกเกิลที่มีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมผลิตยานยนต์ไฟฟ้า

ภาพที่ 14

ค่าจ้างเฉลี่ยต่อเดือนในภาคการผลิต ปี 2565 (USD)

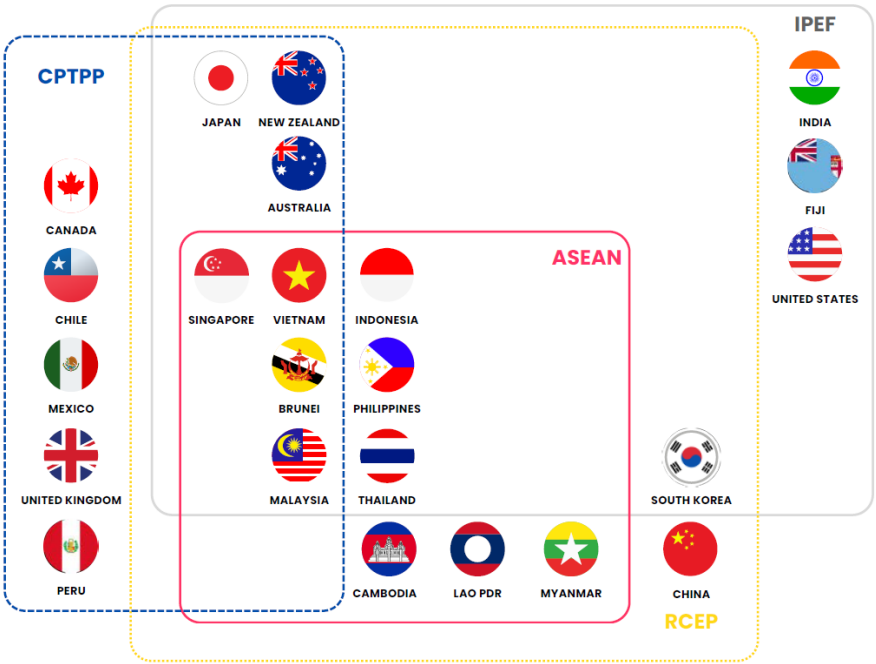
Source: CEIC, China National Bureau of Statistics, Newsable Asianet News, Krungsri Research

4. **โครงสร้างพื้นฐานที่กำลังพัฒนา**: หลายประเทศในภูมิภาคกำลังเร่งลงทุนเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในประเทศและอำนวยความสะดวกด้านการค้าเพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติ หรือบางประเทศ เช่น ไทยมีจุดเด่นด้านโครงสร้างพื้นฐานที่พัฒนาแล้วเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการผลิตในภาคยานยนต์ สำหรับมาเลเซียมีโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่ออุตสาหกรรมการผลิตอิเล็กทรอนิกส์และเซมิคอนดักเตอร์ รวมทั้งมีแรงงานทักษะสูงและมีความรู้ทางเทคโนโลยี

5. **การรวมกลุ่มกันทางเศรษฐกิจและการเงิน**: กระแสการรวมกลุ่มในภูมิภาค (Regionalization) ของอาเซียนกับคู่ค้าที่สำคัญกลายเป็นจุดเด่นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership: RCEP)[4/] ซึ่งมุ่งอำนวยความสะดวกด้านการค้าและการลงทุนที่ราบรื่นทั่วทั้งภูมิภาค นอกจากนี้ เวียดนามถือเป็นประเทศที่มีข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศมากที่สุดในภูมิภาค รองจากสิงคโปร์[5/]

ภาพที่ 15

กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจและความตกลงเขตการค้าเสรี

Source: Source of Asia (2024)

4/ ภูมิภาคอาเซียนได้ทำความตกลง RCEP เป็นความตกลงการค้าเสรีประกอบด้วยสมาชิก 15 ประเทศ ได้แก่ ประเทศอาเซียน 10 ประเทศ และประเทศคู่เจรจา 5 ประเทศ ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ มีขนาดเศรษฐกิจครอบคลุมประมาณร้อยละ 30 ของ GDP โลก มีจุดมุ่งหมายในการขจัดอุปสรรคทางการค้าและส่งเสริมการลงทุน (กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2566)

5/ ปัจจุบันเวียดนามมีข้อตกลงการค้าเสรี 16 ฉบับ กับ 54 ประเทศ โดยแบ่งเป็นข้อตกลงทวิภาคี 7 ฉบับ และระดับภูมิภาค 9 ฉบับ

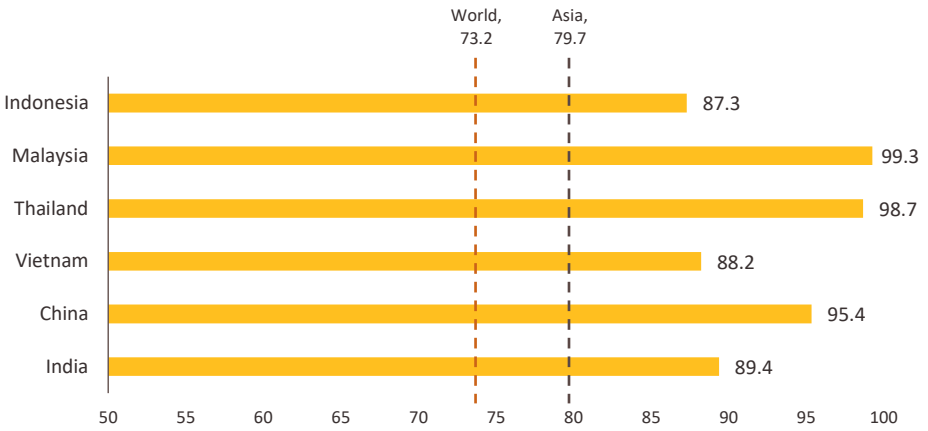
6. **นโยบายดึงดูดการลงทุนจากภาครัฐ**: ภาครัฐของแต่ละประเทศต่างมีนโยบายดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ โดยเฉพาะการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมาย อย่างในด้านเทคโนโลยีและความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม ผ่านการให้สิทธิประโยชน์ทั้งด้านภาษีและการอำนวยความสะดวกให้กับนักลงทุน

อย่างไรก็ตาม กลุ่มประเทศในอาเซียนยังคงมีความท้าทายสำคัญในการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศอยู่บ้าง ซึ่งพอระบุได้ ดังนี้

1. **โครงสร้างพื้นฐานที่ยังไม่เพียงพอ**: แม้ว่าโครงสร้างพื้นฐานในหลายประเทศอาเซียนจะกำลังพัฒนา แต่ก็ยังมีบางประเทศที่ยังมีช่องว่างการพัฒนาอีกมาก โดยเฉพาะในภาคการขนส่งและพลังงาน ตัวอย่างที่สำคัญคือปัญหาการขาดแคลนไฟฟ้าที่ใช้ในภาคการผลิต โดยเฉพาะในเวียดนามที่ความต้องการใช้ไฟฟ้าเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา จากการเติบโตของอุตสาหกรรมการผลิตที่ไม่สอดคล้องกับความสามารถในการผลิตไฟฟ้า ดังจะเห็นได้จากดัชนี Getting Electricity (ภาพที่ 16) ของธนาคารโลก[6/] ที่บ่งชี้ว่าเวียดนามและอินโดนีเซียมีอัตราการหยุดชะงักของระบบไฟฟ้าสูงกว่าประเทศอื่นๆ ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลต่อเสถียรภาพในภาคการผลิต
2. **ความท้าทายทางกฎระเบียบ**: สภาพแวดล้อมทางกฎหมายและกฎระเบียบที่ซับซ้อนและใช้เวลานานในการดำเนินการในหลายประเทศอาเซียน อาจเป็นปัจจัยที่ทำให้นักลงทุนต้องเผชิญกับความยุ่งยากในการดำเนินธุรกิจ และอาจส่งผลให้การตัดสินใจลงทุนล่าช้า โดยเฉพาะใน**อินโดนีเซีย**ที่มีระบบกฎหมายกระจายไปตามหลายภูมิภาคทำให้การจัดการเรื่องกฎระเบียบเป็นเรื่องซับซ้อน โดยเฉพาะด้านกฎหมายที่ดินและการขอใบอนุญาตการลงทุน เช่นเดียวกับเวียดนามที่มีกฎระเบียบที่ค่อนข้างยุ่งยากตั้งแต่การจัดตั้งธุรกิจและกระบวนการขออนุญาต
3. **ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน**: ในขณะที่โลกให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนมากขึ้น ประเทศในกลุ่มอาเซียนต้องเผชิญกับความท้าทายในการสร้างสมดุลระหว่างการเติบโตทางอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็วกับความรับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมที่ใช้พลังงานสูง เช่น การผลิตและพลังงาน

ภาพที่ 16

Getting Electricity Score

Source: World Bank, Krungsri Research

6/ ดัชนีที่ธนาคารโลกใช้ในการวัดความสะดวกในการขอใช้ไฟฟ้าสำหรับธุรกิจ โดยพิจารณาจากระยะเวลา ค่าใช้จ่าย และขั้นตอน หากประเทศใดมีคะแนนสูง แสดงว่ากระบวนการขอใช้ไฟฟ้านั้นง่าย รวดเร็ว และมีค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม ซึ่งจะดึงดูดนักลงทุนต่างชาติ ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจ และปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจโดยรวม

หลังจากการวิเคราะห์จุดแข็งและความท้าทายของภูมิภาคอาเซียนในการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ **วิจัยกรุงศรีได้จัดทำกรอบการวิเคราะห์ SWOT เพื่อประเมินศักยภาพของแต่ละประเทศในอาเซียนในการดึงการลงทุนจากต่างชาติในอนาคต** ซึ่งจะช่วยให้เห็นภาพรวมของจุดเด่น จุดด้อย โอกาส และความท้าทายที่แต่ละประเทศในภูมิภาคอาเซียนต้องเผชิญ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1

กรอบการวิเคราะห์ SWOT ประเมินศักยภาพของประเทศในอาเซียนในการดึงการลงทุนจากต่างชาติ

ประเทศ	จุดเด่น	จุดด้อย	โอกาส	ความท้าทาย
ไทย	● มีโครงสร้างพื้นฐานที่พัฒนาแล้ว โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมยานยนต์ นอกจากนี้ ยังมีความพร้อมด้านพลังงาน และโลจิสติกส์สำหรับการส่งออก	● ขนาดตลาดในประเทศค่อนข้างเล็ก เมื่อเทียบกับหลายประเทศในภูมิภาค ● ปัญหาเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะประชากรสูงอายุ	● มีโอกาสเติบโตในอุตสาหกรรมที่เป็น S-Curve ของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับเมกะเทรนด์โลก อย่างอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า อุตสาหกรรมทางด้านดิจิทัล และอุตสาหกรรมที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทานของ AI อาทิ Data Center และแผ่นวงจรพิมพ์ (PCB)	● การแข่งขันจากประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะประเทศที่มีต้นทุนการผลิตต่ำกว่า
เวียดนาม	● แรงงานที่อายุน้อยจำนวนมากและชนชั้นกลางที่กำลังเติบโต ● มีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เอื้ออำนวย และความความสัมพันธ์ที่ดีกับทั้งสหรัฐฯ และจีน ทำให้ได้ประโยชน์จากกระแสโลกาภิวัฒน์ย้อนกลับ	● โครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะด้านพลังงานยังขาดแคลน ● กฎระเบียบที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว อาจส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจการลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ	● การเบี่ยงเบนทางการค้า (Trade Diversion) ดึงดูดการลงทุนในภาคการผลิตต่างๆ อาทิ คอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์	● ความผันผวนในด้านภูมิรัฐศาสตร์ ความตึงเครียดทางการค้าและเศรษฐกิจโลก เนื่องจากเป็นประเทศที่พึ่งพาเศรษฐกิจและการลงทุนภายนอก
มาเลเซีย	● แรงงานมีทักษะด้านอิเล็กทรอนิกส์และเซมิคอนดักเตอร์ ● โครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีมีการพัฒนา	● ค่าแรงสูงกว่าหลายประเทศในอาเซียน ● ขนาดตลาดในประเทศที่ค่อนข้างเล็ก	● กระแส AI ที่เติบโตอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ความต้องการเซมิคอนดักเตอร์ในมาเลเซียเพิ่มสูงขึ้น	● เผชิญกับการแข่งขันจากศูนย์กลางการผลิตต้นทุนต่ำเช่น เวียดนามและอินโดนีเซีย
อินโดนีเซีย	● มีทรัพยากรธรรมชาติมาก เช่น น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ และเป็นผู้ผลิตนิกเกิลและโคบอลต์ (แร่ธาตุหลักสำหรับการผลิตแบตเตอรี่ยานยนต์ไฟฟ้า) ที่สำคัญของโลก ● แรงงานจำนวนมากและต้นทุนแรงงานที่แข่งขันได้ ● ชนชั้นกลางที่กำลังเติบโต	● ขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานในบางพื้นที่ ● กฎระเบียบที่กระจายตามภูมิภาค จึงมีความซับซ้อน ● การดำเนินการของภาครัฐที่ล่าช้า และมีขั้นตอนมาก	● กระแสความนิยมในยานยนต์ไฟฟ้าของโลก ทำให้ดึงดูดการลงทุนในห่วงโซ่อุปทานในการผลิตแบตเตอรี่สำหรับรถ EV- การสร้างเมืองหลวงใหม่ “นุสันตารา” ต้องการการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน และอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green industry) จำนวนมาก	● ความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อมและกฎระเบียบที่อาจส่งผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว

Source: Krungsri Research

ทั้งนี้ ภูมิภาคอาเซียนกำลังปรับตัวให้สอดคล้องกับเมกะเทรนด์โลก โดยแต่ละประเทศได้พยายามพัฒนากฎระเบียบ โครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนสนับสนุนอุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เน้นเทคโนโลยีและความยั่งยืน อาทิ **ไทย**มุ่งเน้นปรับปรุงกฎระเบียบเพื่อลดขั้นตอนสำหรับนักลงทุน และส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลและยานยนต์ไฟฟ้า **เวียดนามและอินโดนีเซีย** พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการเติบโตของภาคการผลิต พร้อมเปิดรับการลงทุนด้านพลังงานหมุนเวียนและอุตสาหกรรมแบตเตอรี่เพื่อรองรับยานยนต์ไฟฟ้า ส่วน**มาเลเซีย**พัฒนาด้านเทคโนโลยีชั้นสูงและส่งเสริมการผลิตในอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์ ทั้งนี้ อาเซียนมีจุดเด่นด้านโครงสร้างประชากรที่ส่วนใหญ่ยังเป็นคนวัยหนุ่มสาว จึงได้เปรียบในการเติบโตทางเศรษฐกิจและความสามารถในการพัฒนาแรงงานคุณภาพ นับเป็นปัจจัยที่ช่วยดึงดูดการลงทุนและการขยายธุรกิจจากประเทศที่กำลังเผชิญปัญหาสังคมผู้สูงอายุ

มุมมองวิจัยกรุงศรี

หากเปรียบเทียบกับการย้ายฐานการผลิตตามแนวทาง “Flying Geese” ในอดีตของญี่ปุ่น[7/] **ภายใต้ผลกระทบจาก Plaza Accord กับกลยุทธ์ “China+1” ในปัจจุบัน** ทั้งญี่ปุ่นและจีนมีจุดร่วมในการเผชิญกับอุปสงค์ในประเทศที่เริ่มอ่อนแอลง ค่าแรงที่สูงขึ้น และแรงจูงใจในการขยายสู่ตลาดที่ใหญ่กว่า แต่มีความแตกต่างที่สำคัญคือ ณ ขณะนั้น ญี่ปุ่นไม่ได้เผชิญแรงกดดันจากความตึงเครียดทางการค้าในระดับเดียวกับที่จีนเผชิญในปัจจุบัน ซึ่งนับว่าเป็นโอกาสของภูมิภาคอาเซียนในการดึงดูดการลงทุน ไม่เพียงแต่จากจีน แต่ยังรวมถึงการลงทุนจากสหรัฐฯ สหภาพยุโรป และประเทศอื่นๆ โดยผลบวกต่ออาเซียนคือการการลงทุนที่เพิ่มขึ้นนี้จะช่วยยกระดับศักยภาพในการผลิตการลงทุน และเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนำไปสู่การสร้างงานและเพิ่มรายได้ให้แก่ประเทศในอาเซียน อย่างไรก็ตาม จุดที่ควรระวังคือ ผลประโยชน์ต่อภาคการผลิตในประเทศอาจมีจำกัด หากเงื่อนไขการลงทุนไม่ได้ระบุชัดเจนถึงสัดส่วนการใช้ชิ้นส่วนในประเทศ (Local Content) หรือการถ่ายโอนเทคโนโลยีที่สำคัญ อีกทั้งการเข้ามาของบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่อาจทำให้ผู้ประกอบการรายเล็กในประเทศประสบปัญหาในการแข่งขันด้านต้นทุน นอกจากนี้ อีกหนึ่งความเสี่ยงที่ควรจับตามองคือนโยบายกีดกันทางการค้าภายใต้รัฐบาลประธานาธิบดีทรัมป์ ที่อาจส่งผลกระทบทางตรงต่อการส่งออกสินค้าจากอาเซียนไปยังสหรัฐฯ และลดความน่าสนใจของอาเซียนในการเป็นหมุดหมายสำคัญใหม่ของนักลงทุน

ทั้งนี้ งานชิ้นนี้พบว่าประเทศอาเซียนมีข้อได้เปรียบทั้งในด้านโครงสร้างประชากรวัยทำงาน ต้นทุนการผลิตที่สามารถแข่งขันได้ และตำแหน่งที่ตั้งทางยุทธศาสตร์ที่ได้เปรียบ **แต่ยังมีประเด็นที่ประเทศในอาเซียนควรพัฒนาศักยภาพของตนต่อไป เพื่อสามารถคว้าโอกาสได้มากที่สุดท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของห่วงโซ่อุปทาน ดังนี้**

- **ประการแรก** การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและกฎระเบียบ เพื่อรองรับการขยายตัวของการลงทุนจากต่างประเทศ รวมถึงการลดความซับซ้อนของระบบกฎระเบียบและนโยบายการค้า เพื่อเพิ่มความสะดวกในการทำธุรกิจให้มากขึ้น
- **ประการที่สอง** การลงทุนในทรัพยากรบุคคล เพื่อเพิ่มศักยภาพแรงงานในอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มสูง เช่น เทคโนโลยีและการผลิตชิ้นส่วนสำหรับยานยนต์ไฟฟ้า ซึ่งตอบโจทย์ความต้องการของตลาดโลกและสร้างข้อได้เปรียบในระยะยาว
- **ประการที่สาม** การเพิ่มความร่วมมือภายในภูมิภาค เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมโยงระหว่างประเทศอาเซียนให้มีความพร้อมรองรับการย้ายฐานการผลิต ซึ่งสามารถเสริมความยืดหยุ่นของห่วงโซ่อุปทานและช่วยลดผลกระทบจากการกีดกันทางการค้าได้ในอนาคต

โดยสรุป การเปลี่ยนแปลงของห่วงโซ่อุปทานทั่วโลกในปัจจุบันได้เปิดโอกาสสำคัญให้กับอาเซียนในการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ เพื่อยกระดับศักยภาพการเติบโตทางเศรษฐกิจ การใช้ประโยชน์จากจุดแข็งของแต่ละประเทศในอาเซียนและความร่วมมือทางเศรษฐกิจในแต่ละภูมิภาคที่มีความโดดเด่นในเวทีโลก กอปรกับการพัฒนาและปิดจุดอ่อนที่ยังมี คาดว่าจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นต่อนักลงทุน และผลักดันให้ภูมิภาคนี้กลายเป็นศูนย์กลางการลงทุนที่สำคัญในยุคใหม่ซึ่งสอดคล้องกับเมกะเทรนด์โลก

7/ ภายหลัง Plaza Accord ในปี 1985 ที่ค่าเงินเยนแข็งค่าขึ้นอย่างมาก ส่งผลให้การส่งออกของญี่ปุ่นมีต้นทุนสูงขึ้น ญี่ปุ่นจึงย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศในเอเชียที่มีต้นทุนต่ำกว่า เช่น เกาหลีใต้และจีน ทำให้แนวคิด Flying Geese เกิดขึ้นจริงเมื่อประเทศที่ได้รับการลงทุนเหล่านี้ได้พัฒนาเศรษฐกิจผ่านการรับช่วงอุตสาหกรรมที่มีเทคโนโลยีต่ำกว่าจากญี่ปุ่น ส่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจเติบโตอย่างต่อเนื่องในระดับภูมิภาค

References

Angsana Council, Bain & Company, and DBS Bank. (2024). *Navigating High Winds: Southeast Asia Outlook 2024-2034.* FBN Asia.

ASEAN Secretariat & UNCTAD. (2024). *ASEAN Investment Report 2024: ASEAN Economic Community 2025 and Foreign Direct Investment.* ASEAN Secretariat.

Dacanay, A. (2024, August 29). *ASEAN Perspectives.* Retrieved from gbm.hsbc: https://www.gbm.hsbc.com/en-gb/insights/global-research/asean-perspectives-bucking-the-global-trend-in-trade

Gembah. (n.d.). *Vietnam Supply Chain: Trends, Issues, and.* Retrieved from https://gembah.com/blog/vietnam-supply-chain/

Kumra, G., & Seong, J. (2024, September 3). *Asia: The epicenter of global trade shifts.* Retrieved from McKinsey & Company: https://www.mckinsey.com/featured-insights/future-of-asia/asia-the-epicenter-of-global-trade-shifts

McKinsey & Company. (2024, September 5). *Diversifying global supply chains: Opportunities in Southeast Asia.* Retrieved from McKinsey & Company: https://www.mckinsey.com/industries/travel-logistics-and-infrastructure/our-insights/diversifying-global-supply-chains-opportunities-in-southeast-asia

McKinsey Global Institute. (2024, January 17). *Geopolitics and the geometry of global trade.* Retrieved from mckinsey: https://www.mckinsey.com/mgi/our-research/geopolitics-and-the-geometry-of-global-trade

Source of Asia. (2024). *Doing Business in ASEAN 2024-2025.*

วิจัยกรุงศรี

ดร.พิมพ์นารา หิรัญกสิ

ผู้บริหารสายงานวิจัยและหัวหน้าทีมวิจัยเศรษฐกิจ

ทีมวิจัยเศรษฐกิจ

สุจิต ชัยวิชญชาติ

ผู้บริหารทีมวิจัยเศรษฐกิจมหภาค

วนิชา ดิเรกอุดมศักดิ์

นักเศรษฐศาสตร์อาวุโส

จุไรลักษณ์ พลศรี

นักเศรษฐศาสตร์อาวุโส (พยากรณ์ตัวเลขเศรษฐกิจ)

ทรรศิน กลิ่นถนอม

นักเศรษฐศาสตร์

กฤตพร ศิริใจชิงกุล

นักเศรษฐศาสตร์

ศุภสิน อิทธิพัทธ์วงศ์

นักเศรษฐศาสตร์

ทีมวิเคราะห์และพัฒนางานวิจัย

ดร.พิมพ์นารา หิรัญกสิ

รักษาการผู้บริหารทีมวิเคราะห์และพัฒนางานวิจัย

ณธัญอร รัตนาธรรมวัฒน์

นักวิจัยอาวุโส

นฤชยา สาตแฟง

นักวิจัย

ปริญญา มิ่งสกุล

นักวิจัย

ชณัฐฐา ธาระรส

นักวิจัย

ทีมบริหารระบบข้อมูลวิจัย

ธมณ เสริญสุขสกุล

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ข้อมูล

เชิดศักดิ์ ศรีชัยตัน

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ข้อมูล

วงศกร แก้วอุดทัง

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ข้อมูล

ทีมวิจัยอุตสาหกรรม

ธเนศ มหัทธนาลัย

ผู้บริหารทีมวิจัยอุตสาหกรรม

พูลสุข นิลกิจศรานนท์

นักวิเคราะห์อาวุโส (Healthcare, Mobile Operators)

ปิยะนุช สถาพงศ์ภักดี

นักวิเคราะห์อาวุโส (Transport & Logistics)

นรินทร์ ตันไพบูลย์

นักวิเคราะห์อาวุโส (Power Generation, Modern Trade, Chemicals, Medical Devices)

เฑียร เทียมศักดิ์

นักวิเคราะห์อาวุโส (Energy, Petrochemicals)

พุทธชาด ลุนคำ

นักวิเคราะห์อาวุโส (Construction Contractors, Construction Materials, Hotels, Industrial Estate)

พัชรา กลิ่นชวนชื่น

นักวิเคราะห์อาวุโส (Real Estate)

ชัยวัช โชวเจริญสุข

นักวิเคราะห์อาวุโส (Agriculture)

ประพันธ์ ลีน้อย

นักวิเคราะห์ (ESG)

ศุภวัฒน์ โชคสวัสดิ์ไพศาล

นักวิเคราะห์ (Automobile, Electronics & Electrical Appliances)

รพีภูมิ ลาภมาก

นักวิเคราะห์ (Agriculture, Food & Beverages)